

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik CXII

Nr 4

WARSZAWA 2005

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Założony przez Xawerego Liskego
w 1887 roku

**ROCZNIK CXII
2005**

4

**WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*
Warszawa 2005**

KOMITET REDAKCYJNY

Jacek Banaszkiewicz, Marian Biskup, Stanisław Bylina, Iwona M. Dacka
(sekretarz), Marian Dygo (zastępca redaktora), Adam Galos, Magdalena Hulaś,
Maciej Janowski (zastępca redaktora), Leszek Jarmański, Tomasz Kizwalter,
Wojciech Kriegseisen (redaktor), Jerzy Michalski, Roman Michałowski,
Henryk Samsonowicz, Jerzy Strzelczyk, Józef Szymański, Stanisław Trawkowski,
Roman Wapiński, Romuald Wojna (zastępca redaktora), Andrzej Wyczański,
Jerzy Wyrozumski

ADRES REDAKCJI

Institut Historii PAN
00–272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. (+48 22) 831 02 61
e-mail: kh@ihpan.edu.pl
<http://www.kh.semper.pl>

Adiustacja: Bogusława Pilch

© Copyright by

Institut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe *Semper*
Warszawa 2005

© All right reserved. No part of this book may be reproduced,
stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means
without the prior permission of the publishers,
Institut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe *Semper*

© Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedruk lub odtwarzanie fragmentów tej
publikacji w mediach każdego rodzaju wymaga pisemnego zezwolenia
Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk
oraz Wydawnictwa Naukowego *Semper*

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa
tel./fax: (+48 22) 828 49 73
e-mail: semper@semper.pl
<http://semper.pl>
<http://semper.istore.pl>

PL ISSN 0023–5903

Nr indeksu 363103

SPIS TREŚCI

Maria Cieśla, Łazarz Mojżeszowicz — przykład żydowskiej kariery w Wielkim Księstwie Litewskim w połowie XVII wieku	5
Urszula Kosińska, Stanowisko Rosji wobec rokowań Augusta II ze Szwecją w 1720 r.	31
Stanisław Wiech, Administracja rosyjska Królestwa Polskiego wobec wizyty cesarza Franciszka Józefa w Krakowie w 1880 r.	47
Jerzy Gaul, Austro-Węgry wobec Kościoła katolickiego w Królestwie Polskim (sierpień 1914 – sierpień 1915)	73

PRZEGLĄDY — POLEMIKI — PROPOZYCJE

Roman Michałowski, Jeszcze raz o religijnych przesłankach powstania arcybiskupstwa gnieźnieńskiego. Odpowiedź Recenzentowi	93
Krzysztof Ślusarek, Kilka słów na marginesie recenzji Marka Kornata	117
Marek Kornat, Parę uwag w odpowiedzi Krzysztofowi Ślusarkowi	121

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

A. Mentzel-Reuters, <i>Arma spiritualia. Bibliotheken, Bücher und Bildung im Deutschen Orden</i> — Marian Dygo	123
W.P. Könighaus, <i>Die Zisterzienserabtei Leubus in Schlesien von ihrer Gründung bis zum Ende des 15. Jahrhunderts</i> — Przemysław Wiszewski	126
E. Völker, <i>Reformation in Stettin</i> — Maciej Ptaszyński	131
S. Kościelak, <i>Jezuici w Gdańsku od drugiej połowy XVI do końca XVIII wieku</i> — Iwona M. Dacka	135
D. Skorupa, <i>Stosunki polsko-tatarskie 1595–1623</i> — Dariusz Kołodziejczyk	137
J. Bérenger, Ch. Kecskeméti, <i>Parlament et vie parlementaire en Hongrie 1608–1918</i> — Andrzej Wyczański	144
H. Giliomee, <i>The Afrikaners. Biography of a People</i> — Michał Leśniewski	145
D. Makilla, <i>Władza wykonawcza w Rzeczypospolitej. Od połowy XVII wieku do 1763 roku. Studium historyczno-prawne</i> — Wojciech Kriegseisen	150
D. Kołodziejczyk, <i>The Ottoman Survey Register of Podolia (ca. 1681). Defter-i Mufasssal-i Eyalet-i Kamaniçe</i> — Andrzej Dziubiński	154
U. Kosińska, <i>Sejm 1719–1720 a sprawa ratyfikacji traktatu wiedeńskiego</i> — Bogusław Dybaś	159

K. A. Makowski, <i>Siła Mitu. Żydzi w Poznańskim w dobie zaborów w piśmiennictwie historycznym</i> — Anna Landau-Czajka	165
<i>Universitäten in nationaler Konkurrenz. Zur Geschichte der Prager Universitäten im 19. und 20. Jahrhundert</i> , wyd. H. Lemberg — Maciej Janowski	168
M. Wołos, <i>Francja-ZSRR. Stosunki polityczne w latach 1924–1932</i> — Małgorzata Gmurczyk-Wrońska	171
M. P. Deszczyński, W. Mazur, <i>Na krawędzi ryzyka. Eksport polskiego sprzętu wojskowego w okresie międzywojennym</i> — Piotr Stawecki	179
P. M. Dabrowski, <i>Commemorations and the Shaping of Modern Poland</i> — Tomasz Kizwalter	183
G. L. Bernstein, <i>The myth of decline. The rise of Britain since 1945</i> — Paweł Hanczewski	184

KOMUNIKATY

Witold Filipczak, <i>Ogólnopolski konkurs Fundacji „Aurea Demokratia”</i>	189
Andrzej Karpiński, <i>Komunikat redakcji Społeczeństwa Staropolskiego. Seria nowa</i>	190

CONTENTS

Maria Cieśla, Łazarz Mojżeszowicz — an Example of a Jewish Career in the Grand Duchy of Lithuania during the Mid-seventeenth Century	5
Urszula Kosińska, <i>The Russian Approach to the Negotiations between Augustus II and Sweden (1720)</i>	31
Stanisław Wiech, <i>The Russian Administration of the Kingdom of Poland and the Cracow Visit of Emperor Franz Joseph in 1880</i>	47
Jerzy Ga ul, <i>Austro-Hungary and the Catholic Church in the Kingdom of Poland (August 1914 – August 1915)</i>	73
REVIEWS — POLEMICS — PROPOSITIONS	93
CRITICAL ARTICLES — REVIEWS	123
ADVERTISEMENTS	189

WYKAZ SKRÓTÓW

AAN	– Archiwum Akt Nowych w Warszawie
AGAD	– Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
AGZ	– <i>Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie</i>
AP	– Archiwum Państwowe
APH	– „Acta Poloniae Historica”
ASWK	– <i>Akta sejmikowe województwa krakowskiego</i>
ASWP	– <i>Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego</i>
BC	– Biblioteka Muzeum Narodowego im. Czartoryskich w Krakowie
BJ	– Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
BK	– Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Kórniku
BN	– Biblioteka Narodowa w Warszawie
BO	– Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
BPAU–PANKr.	– Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie
BR	– Biblioteka Publiczna im. Edwarda Raczyńskiego w Poznaniu
CAW	– Centralne Archiwum Wojskowe
CDS	– <i>Codex diplomaticus nec non epistolaris Silesiae</i> , Wrocław 1956–1964
CPH	– „Czasopismo Prawno–Historyczne”
DN	– „Dzieje Najnowsze”
KDKK	– <i>Kodeks dyplomatyczny Katedry Krakowskiej</i> , Kraków 1874–1883
KDM	– <i>Kodeks dyplomatyczny Małopolski</i> , Kraków 1876–1905
KDMaz.	– <i>Codex diplomaticus et commemorationum Masoviae generalis</i> , Warszawa 1919
KDP	– <i>Kodeks dyplomatyczny Polski</i> , Warszawa 1847–1887
KDW	– <i>Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski</i> , Poznań 1877 nn.
KH	– „Kwartalnik Historyczny”
KHKM	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
MGH	– <i>Monumenta Germaniae Historica</i>
MGH SrG	– <i>Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum</i>
MGH SS	– <i>Monumenta Germaniae Historica, Scriptores</i>
MK	– Metryka Koronna
MPH	– <i>Monumenta Poloniae Historica</i>
mps	– maszynopis
n.	– i następna
nn.	– i następne
OiRwP	– „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”
op. cit.	– opus citatum
PH	– „Przegląd Historyczny”
PL	– <i>Patrologiae cursus completus. Series Latina</i> , Paris 1878–1890
por.	– porównaj

przyp.	- przypis
PSB	- <i>Polski Słownik Biograficzny</i>
RDSG	- „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
red.	- redaktor, redakcja
RH	- „Roczniki Historyczne”
rkp.	- rękopis
RWHF PAU	- „Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Historyczno-Filozoficznego Akademii Umiejętności”, Kraków 1874-1891
	- „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1891-1918
	- „Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921
	- „Rozprawy — Polska Akademia Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921-1928/1929
	- „Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności”, Kraków 1928/1929-1952
	- <i>Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności</i> , Kraków 1992-
SDRE	- „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”
SGKP	- <i>Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich</i>
SH	- „Studia Historyczne”
SIRIO	- <i>Sbornik Imperatorskogo Russkogo Istoričeskogo Obšestva</i>
Sobótka	- „Śląski Kwartalnik Historyczny «Sobótka»”
SPPP	- <i>Starodawne Prawa Polskiego Pomniki</i>
SSS	- <i>Słownik Starożytności Słowiańskich</i>
St. Żr.	- „Studia Źródłoznawcze”
sygn.	- sygnatura
VL	- Volumina Legum
wyd.	- wydanie, wydał
z.	- zeszyt
ZH	- „Zapiski Historyczne”
zob.	- zobacz

TRANSLITERACJA SŁOWIAŃSKICH ALFABETÓW CYRYLICKICH

Nr	Litera alfabetu cyrylic- kiego	Transli- teracja	Język*	Nr	Litera alfabetu cyrylic- kiego	Transli- teracja	Język
1	А а	A a	b bu m r s u	27	Р р	R r	b bu m r s u
2	Б б	B b	b bu m r s u	28	С с	S s	b bu m r s u
3	В в	V v	b bu m r s u	29	Т т	T t	b bu m r s u
4	Г г	G g	b bu m r s u	30	Ѣ ѣ	Ć ć	s
5	Д д	D d	b bu m r s u	31	Ќ к	Ќ к	m
6	Ђ ђ	Đ đ	s	32	У у	U u	b bu m r s u
7	Ѓ г	Ѓ г	m	33	Ў ў	Ŭ ŭ	b
8	Е е	E e	b bu m r s u	34	Ф ф	F f	b bu m r s u
9	Ё ё	Ё ё	b r	35	Х х	H h	b bu m r s u
10	Є є	Ê ê	u	36	Ц ц	C c	b bu m r s u
11	Ж ж	Ž ž	b bu m r s u	37	Ч ч	Č č	b bu m r s u
12	З з	Z z	b bu m r s u	38	Ѡ ѡ	Ď ě	m s
13	С с	Ž ž	m	39	Ш ш	Š š	b bu m r s u
14	И и	I i	b" bu m r s u	40	Щ щ	Ŝ ŝ	bu r u
15	І і	Ì ì	b r" u	41	Ъ ъ	" "	b" bu r
16	Ї ї	Ĭ ĭ	u	42	Ы ы	Y y	b r
17	Ј ј	Ǧ ǧ	m s	43	Ь ь	' '	b bu r u
18	Ў ў	J j	b bu r u	44	Э э	È è	b r
19	К к	K k	b bu m r s u	45	Ю ю	Û û	b bu r u
20	Л л	L l	b bu m r s u	46	Я я	Â â	b bu r u
21	Љ љ	Ĺ ĺ	m s	47	' '	' '	b bu m r s u
22	М м	M m	b bu m r s u	48	Г г	Ĝ ĝ	b" u"
23	Н н	N n	b bu m r s u	49	Ѣ ѣ	Ě ě	b" r"
24	Њ ѓ	Ŋ ŋ	m s	50	Ж ж	Ǻ ǻ	bu"
25	О о	O o	b bu m r s u	51	Ө ө	Ɖ ƒ	r"
26	П п	P p	b bu m r s u	52	В в	Ỳ ỳ	r"

* Oznaczenia języków: b — białoruski, bu — bułgarski, m — macedoński, r — rosyjski, s — serbsko-chorwacki, u — ukraiński.

" Występuje w dawnej pisowni.

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są na okresy roczne.

- W kraju
 - urzędy pocztowe oddawcze, właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora, oraz doręczyciele w miejscowościach, gdzie dostęp do urzędu jest utrudniony;
 - dział kolportażu Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa, tel./fax: (22) 828 49 73, e-mail: pren@semper.pl — wpłaty należy kierować na konto bankowe: Nr 06 1020 1185 0000 4202 0014 0426 z zaznaczeniem na blankiecie przelewu tytułu czasopisma i okresu prenumeraty.
- Ze zleceniem wysyłki do innych państw:
 - dział kolportażu Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa, tel./fax: (22) 828 49 73, e-mail: pren@semper.pl — wpłaty należy kierować na konto bankowe: Nr 06 1020 1185 0000 4202 0014 0426 z zaznaczeniem na blankiecie przelewu tytułu czasopisma i okresu prenumeraty; dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Cena opłaconej w wydawnictwie prenumeraty (4 numery) na 2006 rok w kraju wynosi **80 zł**. Prenumerata ze zleceniem dostawy za granicę (pocztą zwykłą) jest w Europie o 100%, a w krajach pozaeuropejskich o 200% wyższa od krajowej.

Terminy przyjmowania przedpłat przez Wydawnictwo Naukowe Semper oraz przez Poczte Polską (tylko prenumerata krajowa):

- do 25 XI na cały następny rok

Wcześniejsze i bieżące numery można nabywać bezpośrednio w Dziale Handlowym Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa, tel./fax: (22) 828 49 73, e-mail: pren@semper.pl. Również można je zamawiać we wszystkich księgarniach naukowych i akademickich (cena 1 egz. w tych księgarniach może różnić się od ceny w Wydawnictwie).

Subscription orders (17 US\$ per copy, 68 US\$ per year)
available through the local press distributors.

WYDAWNICTWO NAUKOWE SEMPER
ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa, Poland
tel./fax: (22) 828 49 73
<http://www.semper.pl>
e-mail: pren@semper.pl

Commercial restriction for this copy: FOR SALE IN POLAND ONLY!